

Izvešće medijskih objava

04.03.2015

3.3.2015	Zadarski list	Stranica/Termin:	Hrvatska
Naslov:	MOJ SIN PAMTI TRI RATA A ima samo 15 godina		
Sadržaj:	Prije nekoliko mjeseci sam rekao da živimo u krugu sazdanom od uništavanja i obnove. Zašto bi netko bio glup da financira obnovu nečega što bi uskoro ponovo moglo biti uništeno. Postoje ulice koje su pomoću donacija obnavljane tri puta		
Autor:	Tihomir PONOŠ		
Rubrika, Emisija:		Žanr: izvješće	Naklada: 3.500,00
Ključne riječi:	CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE, Diskriminacija		

Naslov: MOJ SIN PAMTI TRI RATA A ima samo 15 godina

Autor: Tihomir PONOŠ

Rubrika/Emisija: Aktualno

Žanr: izvješće

Površina/Trajanje: 2.451,80

Naklada: 3.500,00

Ključne riječi: CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE, Diskriminacija

OMAR SHABAN, OSNIVAČ I DIREKTOR »PAL-THINK FOR STRATEGIC STUDIES« IZ GAZE

MOJ SIN PAMTI TRI RATA A ima samo 15 godina

Prije nekoliko mjeseci sam rekao da živimo u krugu sazdanom od uništavanja i obnove. Zašto bi netko bio glup da financira obnovu nečega što bi uskoro ponovo moglo biti uništeno. Postoje ulice koje su pomoću donacija obnavljane tri puta

Tihomir PONOŠ
Snimio DAVOR
KOVACEVIC

Omar Shaban, osnivač i direktor Pal-Think for Strategic Studies iz Gaze, gostovao je ovoga tjedna u Zagrebu gdje je održao predavanje o stanju u Pojasu Gaze. Shaban je doputovao u sklopu programa kojeg financijskih potpomaže Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, a kojem je cilj snaženje organizacija civilnog društva u pružanju međunarodne razvojne pomoći. Konkretni program zajedno s partnerima provodi Centar za mirovne studije. Shaban je rođen 1962. godine u Gazi I, kao i mnogi drugi stanovnici Gaze, rođen je u izbjeglištvu. Njegovi su roditelji izbjeli iz mjesta nadomak Ashdoda, luke na Sredozemnom moru sjeverno od Gaze. Shaban i Pal-Think zalažu se za uspostavu mira i nenasilje što u tom dijelu svijeta u kojem rat otkako je 1948. godine započeo praktično nikada nije završio nije jednostavno.

Kakvo je stanje u Pojasu Gaze šest mjeseci nakon završetka rata s Izraelom?

– Gaza prolazi kroz najteže razdoblje ikad. Za to je mnogo razloga: proces obnove u Gazi je vrlo, vrlo spor. Samo dva posto potrebnog građevinskog materijala je dopremljeno u Gazu. Govorimo o 30.000 tona cementa, a potrebno je 1,5 milijun tona. Tim tempom obnova će trajati barem 25 godina.

U listopadu prošle godine održana je donatorska konferencija u Kairu i tada je dogovorena pomoć veća od pet milijarda dolara za obnovu Gaze.

– Da, održana je 12. listopada i donatori su se obvezali dati 5,7 milijarda dolara. Pola od toga za obnovu Gaze, a pola za podršku palestinskim vlastima. Na žalost, pristiglo je vrlo malo donacija. Zbog nedovoljne transparentnosti ne znamo točno koliko. Ali, procjene govore da je prikupljeno samo dva posto od dogovorene svote.

Mnogi su razlozi zašto donatori ne daju novac. Palestinske vlasti, odnosno koali-

lii rata.

Postoje li problemi s dopremom građevinskog materijala u Gazu s obzirom na to da je ona i dalje pod blokadom?

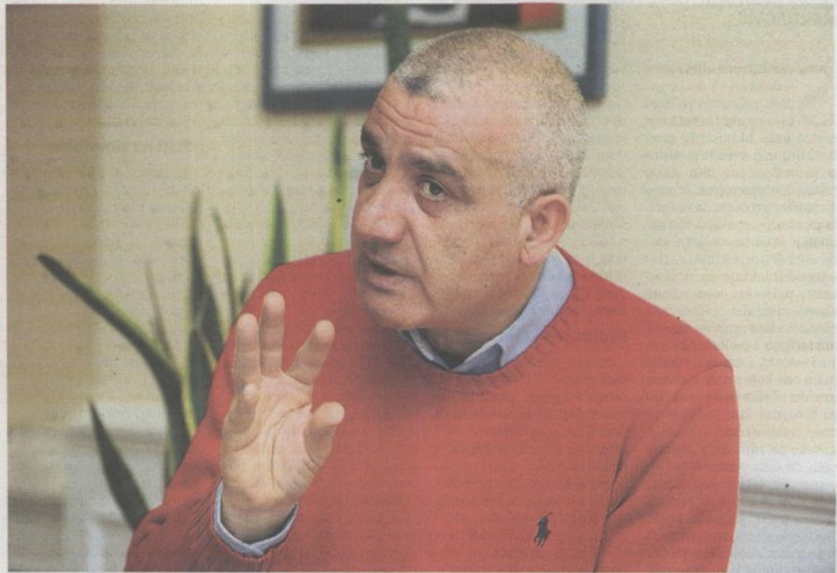
– Da. Gaza je pod izraelskom opsadom i blokadom od 2007. godine kada je Hamas preuzeo kontrolu nad njom. Djelomično se ne dopušta doprema građevinskog materijala u Gazu. Izraelska vlada koja i dalje kontrolira sve prilaze Gaze, osim Rafaha koji je pod kontrolom Egipta i koji je također zatvoren, ne dopušta dopremu građevinskog materijala jer smatra da će Hamas taj materijal koristiti za gradnju tunela i drugih vojnih objekata. Žele biti sigurni da taj materijal neće koristiti Hamas.

UN je intervenirao i pokušao uspostaviti mehanizam kojim bi se građevinski materijal dopremao, ali je taj mehanizam neučinkovit. Hamasu taj građevinski materijal nije potreban. On ima svoje kanale za nabavke za koje zapravo i ne znamo točno kako funkcioniraju.

Dakle, osim međunarodne zajednice i Izraela, Hamas je također prepreka za obnovu Gaze.

– Ne bih tako rekao. Hamas je jasno rekao da neće dirati taj građevinski materijal namijenjen obnovi domova stanovnika Gaze. Ti su stanovnici pod dvostrukim udarom: nema novca za obnovu, a nema ni cementa.

Hamas je jasno izjavio nakon donatorske konferencije da neće zlorabiti mehanizme UN-a. Izrael tvrdi da dio tog

materijala koristi Hamas. Većina stanovnika Gaze je kažnjena nedostatkom građevinskog materijala. Oni su ti koji plaćaju cijenu rata.

»Zemlja za mir«

Što očekujete od izraelskih parlamentarnih izbora 17. ožujka. Čini se da premijer Benjamin Netanyahu skreće još snažnije udnesno, posebno kada je riječ o palestinskom pitanju.

– Slažem se s procjenom o Netanyahuu. Da budem iskren, mi Palestinci nismo optimistični kada je riječ o tim izborima. Hamas je dio problema, to je istina, ali problem je i izraelsko vodstvo koje ne pokazuje želju da se palestinski problem riješi.

Mirovni pregovori su u slijepoj ulici godinama. Prije 20 godina, u vrijeme Oslo procesa, prevladavao je optimizam kada je riječ o tom dijelu svijeta i palestinskom pitanju. No, već godinama nema nikakvog bitnog napretka.

– Razgovaramo 21 godinu nakon sporazuma iz Osla. Tada smo svi bili puni nade. Jaser Arafat i Jichak Rabin uspjeli su postići sve više i više kompromisa. Izrael je prepuštao sve više teritorija i naselja Palestincima na upravu, politika »zemlja za mir« je funkcionirala. To je bio trenutak za mir i početak eko-

nomskega razvoja. Nakon što je židovski radikal ubio Jichaka Rabina sve je krenulo u suprotnom smjeru. Mislim da je to bio ključan trenutak. Rabin je bio naš protivnik, ali bio je snažan čovjek, bio je čovjek vizije kada je riječ o Bliskom istoku, sklopio je i mir s Jordanom. Mi Palestinci smo dali sve: prihvatili smo mir, mirovne pregovore, prihvatili smo sporazum, priznali Izrael.

Hamas ne priznaje Izrael.

– Točno je da Hamas ne priznaje, ali priznao ga je PLO kao kolektivno palestinsko vodstvo. Jedna od stvari koje treba napraviti je i reformiranje PLO-a kako bi on obuhvatio i pokrete političkog islama poput Hamasa i Islamskog džihada. PLO je kao predvodnik nacionalnog pokreta priznao Izrael. Nije nužno da politička stranka ili pokret priznaju Izrael. Dakle, Hamas to ne mora napraviti, ali palestinska država treba. Isto tako, s druge strane, izraelske, ne očekujem da će stranke poput Shasa i Likuda priznati Palestinu. Ne zanimaju me pogledi političkih stranaka i pokreta nego država. Sada sam u Hrvatskoj i iskreno rečeno ne zanima me što pojedine političke stranke misle o Palestini, zanima me kakav je stav hrvatske vlade. Međutim, ono što mi tražimo jest da Hamas bude obavezan palestinskim poli-

tičkim odlukama.

Jeste li razočarani ulogom Sjedinjenih Američkih Država u bliskistočnoj mirovnom procesu? U prošlosti su SAD davale snažan poticaj za neke od ključnih procesa koji su doveli do sporazuma iz Camp Davida ili Osla.

– Razočarani smo Obaminom administracijom. On je započeo tako što je za posebnog izaslanika imenovao Roberta Mitchella što je bio dobar znak. Zatim je Obama u lipnju 2009. godine u Kairu održao vrlo dobar govor o toleranciji, gradnji mostova prema muslimanskom zemljama, Bliskom istoku, bori protiv terora. Taj je njegov govor bio dobra poruka cijelom muslimanskom svijetu i mi smo bili puni optimizma. Kasnije smo shvatili da Obamina administracija nije uložila dovoljno napora u cijeli proces. Vjerujem da državni tajnik John Kerry ulaže snaž-

ne napore, deset je puta bio u Palestini, ali mir između Palestine i Izraela nije moguć s dva postojeća vodstva.

Vratio bih se na pitanje o izraelskim izborima. Nadam se da će nakon izbora ponovo biti otvorena vrata za obnovu mirovnog procesa. Potrebna nam je jaka izraelska vlada, a izraelska je politička scena jako fragmentirana. Netanyahu, Lieberman, Livni – vjerojatno nitko od njih neće biti dovoljno jak. Tko je radio na miru? Ljudi poput Begina i Rabina, a oni su bili dovoljno snažni da krenu s mirovnim procesom i bili su dovoljno snažni u izraelskom parlamentu Knesetu. S naše strane Arafat je također bio dovoljno snažan da radi na miru. Trebamo snažno izraelsko vodstvo, svejedno tko će biti na čelu. Međutim, nakon izbora ne treba očekivati snažnu vladu nego slabu koaliciju vjerojatno između Neta-

VRIJEME JE DA SE PALESTINA PRIZNA

Što očekujete kad je riječ o međunarodnom priznanju Palestine?

– Vrijeme je da se Palestina potpuno međunarodno prizna. Mi smo dali sve – vjerujemo u mir, razgovaramo s Izraelom, priznali smo Izrael, prema tome Palestina ima svako pravo biti država. Mnogi izraelski političari smatraju da bi palestinska država bila dobra i za Izrael jer bi ona štítala sam Izrael. O tome da je palestinska država dobra za Izrael govorio je i Rabin.

Prije smo imali kulturu mira bez mirovnog sporazuma, a danas imamo mirovni sporazum bez kulture mira

E

RATA

U HRVATSKOJ ŽELIMO ČUTI KAKO SU LJUDI NADIŠLI SUKOB

Što očekujete u Hrvatskoj? Razmjenu iskustva, transfer znanja ili nešto treće.

Pratili smo što se zbivalo na Balkanu, to nije toliko blisko nama Palestincima, ali iz svakoga se sukoba može nešto naučiti. Nama nedostaje međunarodnog iskustva kad govorimo o rješavanju sukoba. Pokušavamo učiti kako je u Irskoj rješavan sukob, kako je rješavan u Južnoafričkoj Republici. Ovdje želimo čuti kako su ljudi nadišli sukob, kako se mijenjalo hrvatsko društvo, kako su poslovni ljudi nastavili poslovati bez obzira na konflikt i koliko je civilno društvo pomoglo hrvatskom društvu u tome da nadiđe sukob. Trebam pripremiti i posjet palestinske delegacije koja će u svibnju posjetiti Hrvatsku. Cilj nam je upoznat određene ljude u Hrvatskoj s iskustvima Gaze, ali i hrvatska iskustva, koliko je to moguće, prenijeti u Gazu.

nyahua i njegovog Likuda, Naftali Benneta i njegovog Židovskog doma i Avigdora Liebermana i njegove stranke Izrael je naš dom. Takva vlada vjerojatno neće moći povlačiti snažne poteze u mirovnom procesu. Liberman je izjavio i da Izrael može upravljati ovom krizom sljedećih stotinu godina, ali mora biti svjestan toga da ne mogu upravljati krizom zauvijek. To se odražava na sve i na Izraelce i na Palestince.

Stanovnici Gaze doživjeli su tri rata u samo nekoliko godina. Ne možete zamisliti koliko je to komplicirano za mog sina. On ima 15 godina i pamti tri rata. To je stvarno previše i zato je važan mirovni proces. Stalno govorim da je opsada Gaze koja traje od 2007. godine opsada protiv budućnosti i nade. Gaza je vrlo mlada, oko dvije trećine stanovnika ima manje od 25 godina.

Vlada ne funkcionira

I oni će zbog okolnosti u kojima žive i odrastaju biti bijesni.

– I bijesni, i frustrirani. Većina njih nikada nije putovala izvan Gaze jer to ne mogu. Nemaju posla, nemaju nade, a sve je to recept za radikalizaciju. Dakle, jednog dana moramo sklopiti mir. Zašto čekati? Da pogine još ljudi, da još kuća bude uništeno? Tisuću obitelji u Gazi čiji su domovi uništeni u ratu 2008/2009. godine i dalje nemaju doma, oni su i dalje na listi čekanja za obnovu. Donatori iz EU koji su dali novac za obnovu kuća i tvornica u tom ratu sada bi trebali davati novac za obnovu tih istih kuća i tvornica uništenih u ratu prošle godine. Donatori postavljaju jednostavno pitanje: trebam li davati novac za nešto što je bilo uništeno, pa je obnovljeno, pa je ponovo uništeno? Prije nekoliko mjeseci sam rekao da živimo u krugu sazdanom od uništavanja i obnove, pa ponovno uništavanja i ponovne obnove. Zašto bi netko bio glup da financira obnovu nekoga što bi uskoro ponovo moglo biti uništeno. Postoje ulice koje su pomoću novca iz međunarodnih donacija obnavljane tri puta. Postoje tvornice koje su obnovljene 2011. godine novcem Europske unije nakon

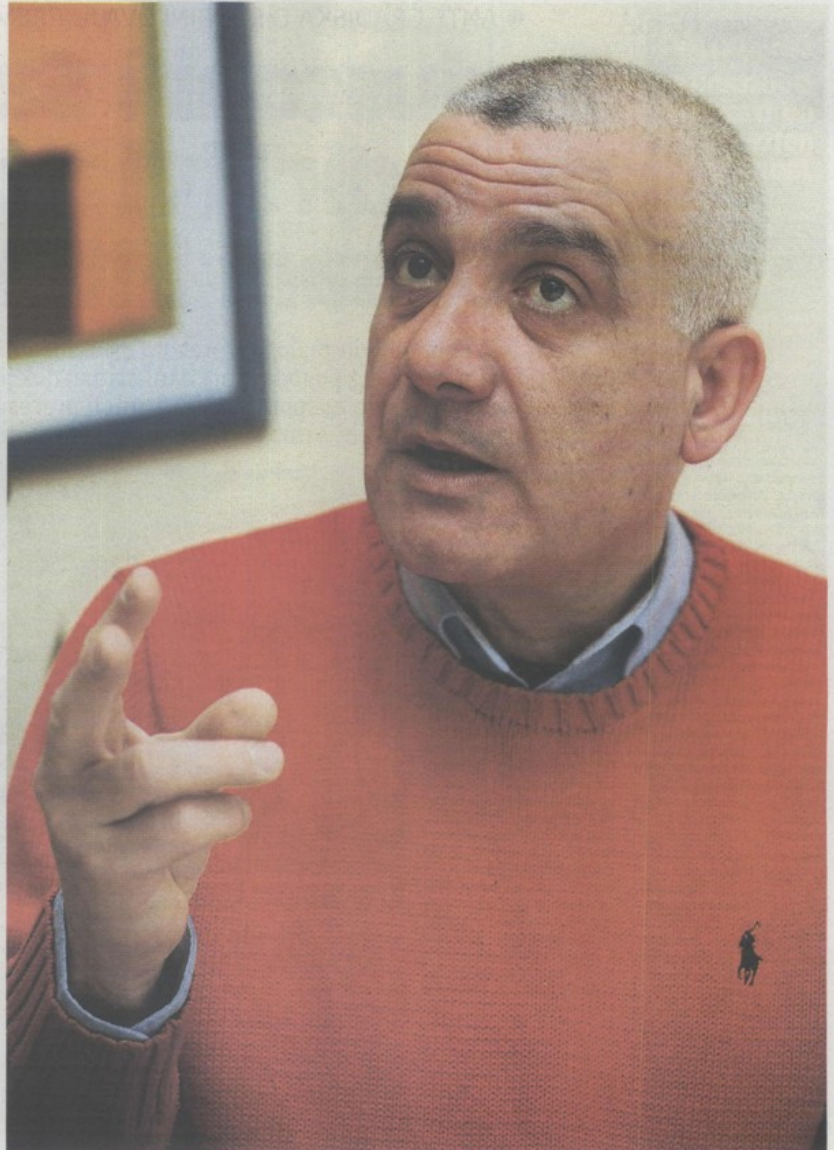
rata 2008/2009. Neke od tih tvornica su uništene u ratu prošle godine. Dakle, očekujete li da će EU davati još novca da se obnovi nešto što je obnovljeno prije nekoliko godina? To je zatvoreni krug kojega treba prekinuti.

Kakvi su odnosi između Hamasa i Fataha? U travnju 2014. godine sklopili su sporazum. U studenom je Fatah otkazao komemoraciju u Gazi povodom 10. obljetnice smrti Jasera Arafata jer Hamas nije jamčio sigurnost, a napadnuti su domovi više uglednih članova Fataha u Gazi. U ne tako davnoj povijesti, 2007. godine, Hamas i Fatah su ratovali.

– Fatah je čelnik nacionalnog pokreta. Hamas je islamiistički pokret, ali i nacionalni palestinski pokret koji konflikt nije izveo izvan Palestine. On nije dio niti jednog drugog regionalnog konflikta, njegovo je vodstvo dovoljno pametno da to izbjegne. Dvije su podjele između Hamasa i Fataha – ideološka i politička. Fatah pregovara s Izraelom, Hamas ne.

Nakon palestinskih izbora 2006. godine i pobjede Hamasa i njegovog formiranja vlade Izrael je pokrenuo opsadu i potpunu blokadu Pojasa Gaze kojim dominira Hamas. Posljedica sukoba iz 2007. je i ta da Fatah kontrolira Zapadnu obalu, a Hamas Gazu. Bilo je mnogo pokušaja – egipatskih, saudijskih, katarskih, jemenskih, osobno sam sudjelovao u tim procesima medijacije – da se ta podjela prevlada. U travnju prošle godine postignut je sporazum između Hamasa i Fataha i na temelju tog sporazuma početkom lipnja stvorena je vlada koja, na žalost, ne funkcionira dobro. Izraelske vlasti odbijaju suradivati s tom vladom i tvrde da nju podupire Hamas što nije točno. Ta koalicijska vlada nema veze s Hamasom, a to znamo i po tome što je John Kerry rekao da će SAD suradivati s tom vladom.

Izrael ima različitu politiku prema Zapadnoj obali i Pojasu Gazi. Gledano iz Hrvatske čini se da je njegova politika prema Zapadnoj obali, iako je prema njoj prije deset godina podignut zid, mekša nego prema Po-

jasu Gaze.

– Tako se ne ponaša samo Izrael. Čak i neke arapske zemlje različito tretiraju Zapadnu obalu i Gazu. Naša braća na Zapadnoj obali su također Palestinci i oni se također bore protiv okupacije. Da bi se razumjelo Gazu o njoj treba nešto znati. Dvije trećine njenog stanovništva su izbjeglice ili su porijeklom izbjeglice. U Gazi je započela prva intifada, većina čelnika PLO-a su iz Gaze. Sedamdesetih godina bila je vrlo lijevo orijentirana i imala je snažan vojni pokret protiv okupacije. Stanovništvo Gaze je drugačije – ono je tvrde, na neki temperamentalnije. Život u Gazi nije lak zbog čega ljudi postaju još tvrdi. Izrael svojom politikom nastoji diskriminirati Gazu u odnosu na Zapadnu obalu, želi stvoriti dvije različite realnosti.

Taoci konflikta

Vaša organizacija zagovara nenasilje i mir. Vjerojatno u okruženju u kakvom djelujete nije lako zagovarati nenasilje.

– Uopće nije jednostavno. Mi nismo ni velik ni bogat think tank, ali dosta sam pu-

Gaza će imati 2,1 milijun stanovnika za šest godina, a do 2035. godine četiri milijuna. Kako osigurati posao, javne usluge za toliko ljudi na tako malo prostora?

tovao i vidio sam kolika je vrijednost takvih organizacija. Jedan od propusta palestinskih vlasti je nedovoljan rad na tome da se poboljšaju uvjeti života. Ne radi se dovoljno na rješavanju problema opskrbe vodom, ekonomskog razvoja, javnih usluga. Uglavnom se fokusiramo na prošlost, a ne na sadašnjost. Za samo šest godina Gaza će imati 2,1 milijun stanovnika na 360 četvornih kilometara. Devedeset posto vode nije za piće, zdravstveni sustav je vrlo loš, 50.000 ljudi godišnje završava školovanje, a nemaju gdje raditi. Moramo sada misliti o budućnosti, prije nego što budućnost dođe. Takvim stvari-

ma se nastojimo baviti u Pal-Thinku. Nije lako, ne samo zbog toga što zagovaramo nenasilje, nego zbog konzervativne atmosfere među Palestincima. Ljudi se fokusiraju na dnevne probleme, ne na budućnost.

Spomenuli ste da će u Gazi za šest godina živjeti 2,1 milijun stanovnika. Strahujete li od daljnje radikalizacije tog mladog stanovništva?

– O, da. Gaza će imati 2,1 milijun stanovnika za šest godina, a do 2035. godine četiri milijuna. Kako osigurati posao, javne usluge za toliko ljudi na tako malo prostora? Resurse imamo, imamo more, plaže, odlično smo locirani, na malo više od sata leta od Europe. Gaza može biti turističko područje u koje će dolaziti mnogi muslimani prije odlaska na hodočašće u Jeruzalem. Mi smo taoci konflikta, ali umjesto da se fokusiramo na socijalne probleme, mi se fokusiramo na konflikt. Gaza može biti dio stabilnosti Bliskog istoka. No, isto tako može biti prostor radikalizacije i to ne samo Gaze nego cijele regije.

U mladosti ste iz Gaze pu-

tovili u Izrael i tamo ste radili. Koliko ljudi danas iz Gaze putuje zbog posla u Izrael?

– Danas vrlo malo. U vrijeme kada sam ja išao raditi u Izrael, tamo je radilo 120.000 ljudi iz Gaze. Oni su svojim prihodima stvarali oko 45 posto BDP-a Gaze. Ti ljudi nisu bili samo radnici, oni su bili i ambasadori. Danas vrlo malo ljudi putuje na posao u Izrael i ljudi se na-prosto više ne susreću. Nekada smo imali ako ne mir, onda svakako kulturu mira bez mirovnog sporazuma. Obični ljudi – Izraelci i Palestinci – su razgovarali, radili zajedno, a sukobljavali su se vode poput Rabina i Arafata. Danas vodstva međusobno razgovaraju, ali ne razgovaraju obični ljudi. Danas imamo i mirovni ugovor, ali nemamo kulturu mira. Dva vodstva mogu sklopiti 20 mirovnih sporazuma, ali bez povjerenja među ljudima od toga neće biti ništa. Mislim da ljudi i s jedne i s druge strane moraju prisutnuti svoja vodstva jer na kraju dana ti su obični ljudi ti koji će patiti zato što nema mira.